

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.3.34](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.3.34)

УДК 342.9:004(477)

О. Ю. Бучковська,
к. культ., доцент кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: 0000-0001-9901-0337
О. В. Веремчук,
к. пед. н., доцент кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: 0000-0003-2514-8733

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

O. Buchkovska
PhD in culturology,
Associate Professor at the Department of documentary communications and library science,
Rivne State Humanitarian University
O. Veremchuk
PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of documentary communications and library science,
Rivne State Humanitarian University

E-GOVERNANCE AS A PRINCIPLE OF THE STATE AND SOCIETY COOPERATION

У статті розглянуто питання впровадження електронного урядування в Україні. Проаналізовано нормативно-правову базу з питань впровадження електронного урядування, визначено стратегічну мету та завдання електронного урядування, охарактеризовано основні аспекти концепції електронного урядування: підвищення ефективності роботи уряду, надання електронних послуг громадянам і бізнесу, забезпечення електронних інструментів для розвитку демократії. Окреслено позитивні зміни у напрямках взаємодії органів влади, бізнесу та громадськості.

З означених позицій показано, що е-урядування це – реалізація, підтримка та спрощення процесів інформаційних зв'язків на державному та місцевому рівнях, між органами влади та громадянами, органами влади та бізнесом, всередині самих органів влади між службовцями. Приділено увагу важливості електронного документообігу у міжвідомчій електронній взаємодії.

A question of E-Governance has been considered in the article. The statutory and regulatory basis in terms of E-Governance implementation was analyzed, E-Governance strategic goal and task were defined. A characteristic was given to the main aspects of the E-Governance concept, such as:

government work efficiency improvement, providing citizens and business with the e-services, electronic instruments supplying for democracy development.

E-Governance brings about the conditions for economic, political and administrative running of a country on the basis of using effective electronic tools that as a result, will ensure the transparency of the state government and regional authorities work, levels up the degree of their answerability and interaction with the citizens. E-governance should contribute to the building up of a country that not only takes care of its citizens' needs, but also optimizes its technical and legal infrastructure to provide its compatibility at the local and international levels.

As far as the proceeding of the E-Governance technologies takes place in all the directions of authorities, business and citizens cooperation, for its further development there is a requirement of a constant statutory and regulatory basis improvement, implementation of the e-document flow into the interdepartmental electronic communications, establishment of a fully-fledged system of e-services providing to the population, bringing about a range of qualitative changes to the information infrastructure.

The present-day E-Governance development situation in Ukraine is characterized by the following tendencies: extension of the population access to the authorities work information, the capability of the citizens to take part in the government policy implementation and to receive public services via the Internet, maintaining of constant and prompt information assets interchange between the government authorities.

From the defined positions it has been established the E-Governance implies realization, supporting and simplifying of the data connections processes at the governmental and regional levels, between the government authorities and the citizens, government authorities and the business and amongst the public officials within the authorities themselves. Attention was given to the importance of e-document flow in the interdepartmental electronic cooperation.

Ключові слова: *електронне урядування; електронна взаємодія; електронний документообіг; електронні послуги; електронна демократія.*

Keywords: *E-Governance; electronic interaction; e-document flow; e-services; e-democracy.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Виникнення і масове використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх сферах життєдіяльності суспільства, у тому числі у сфері управління, проклало шлях для впровадження електронного урядування як провідного напрямку розвитку інформаційного суспільства. Впровадження е-урядування є одним із дієвих засобів підвищення якості управління як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Концепція е-урядування інкапсулює чотири основні аспекти: підвищення ефективності уряду, надання електронних послуг громадянам і бізнесу, забезпечення електронних інструментів для розвитку демократії, а також соціальної інтеграції та зменшення цифрового розриву. Тому, в межах проблематики е-урядування, затребуваним є вивчення правових та адміністративних процесів, що сприяють підтримці і спрощенню управління для уряду, міжвідомчих відносин, можливостей громадян та бізнесу щодо їх інформаційної мобільності та цифрового обміну інформацією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Розгляду правових основ е-урядування присвячено праці О. І. Архипської, О. А. Баранова, О. О. Берназюк, С. В. Дзюби. Питання впровадження в Україні технологій е-урядування та електронної взаємодії розглядаються у працях О. С. Дніпрова, М. П. Ільницького, П. С. Клімушина, В. О. Коновала, Л. І. Лойко, В. А. Статкевича, І. Х. Хоча, С. А. Чукут та ін. Питанням розвитку е-урядування та е-демократії присвячено колективну роботу «Електронне урядування та електронна демократія».

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Водночас процес впровадження е-урядування потребує постійного аналізу, що фокусується на складових електронної взаємодії держави та суспільства: електронному управлінні, електронних послугах та електронній демократії.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та окреслення основних напрямів і проблем запровадження е-урядування на сучасному етапі розвитку цифрових технологій та електронної взаємодії в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досліджуючи проблему е-урядування, Л. І. Лойко та І. Х. Хоть, посилаючись на англійського вченого Т. Рілі, зазначають, що *електронне урядування* стосується поглядів, концепцій та питань навколо функцій уряду, тоді як електронний уряд має зв'язок зі специфічними політичними структурами уряду, які впроваджують такі концепції на практиці. Електронний уряд, як зазначають учені, може бути продуктивнішим варіантом звичайного уряду, якщо він добре впроваджений і керований; електронне урядування може зрости у спільне управління за безпосередньої участі громадян у здійсненні публічної влади [5, с. 473].

На даний час існує безліч визначень та трактувань поняття «е-урядування». Наведемо визначення Світового банку, за яким *е-урядування* означає використання державними органами інформаційних технологій, здатних створити умови для громадян, бізнесу, урядових організацій, за яких розширюється спектр державних послуг громадянам, покращуються взаємовідносини влади та бізнесу, зростає можливість доступу до інформації [17].

З погляду правової науки *е-урядування* розглядається у декількох аспектах: 1) як форма організації публічного управління за допомогою інтеграції держави та її органів (включаючи органи місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічної влади) у цифровий простір; 2) як спосіб надання державою публічних послуг населенню, організаціям, суб'єктам господарської діяльності; 3) як форма організації публічної комунікації органів державного управління та громадян, інших фізичних та юридичних осіб; 4) як діяльність уряду та інших органів публічного управління, інтегрована в мережу Інтернет [1, с. 33].

Поєднує ці визначення те, що функціональні можливості е-урядування мають бути спрямовані на об'єднання зусиль уряду, громадян та бізнесу у напрямку спільного та ефективного публічного управління державою на основі електронної взаємодії.

У Концепції розвитку електронного урядування в Україні на період до 2020 року зазначається, що повсякденне життя громадян стає дедалі більш «цифровим», що передбачає високий рівень очікувань від діяльності органів влади, зокрема розвитку сучасних електронних форм взаємодії, прозорості та відкритості діяльності, залучення громадян до прийняття управлінських рішень [10].

Отже, стратегічною метою е-урядування є підтримка і спрощення управління для всіх сторін: уряду, громадян та бізнесу. Завдання е-урядування може розглядатися як здійснення економічного, політичного та адміністративного управління країною на основі ефективного використання електронного інструментарію, що у кінцевому результаті забезпечить прозорість роботи уряду та органів влади на регіональному рівні, підвищить ступінь їх підвітності та взаємодії із громадянами. Е-урядування має сприяти побудові країни, яка не лише слідує за потребами своїх громадян, але й оптимізує свою технічну та правову інфраструктуру, для забезпечення її сумісності на місцевому та міжнародному рівні.

Згідно з дослідженням ООН United Nations E-government Survey 2016 щодо розвитку електронного урядування (E-Government Development Index), Україна посіла 62 місце серед 193 країн [10], згідно з останнього дослідження E-government Survey 2018, Україна посідає 82 місце [13]. Як бачимо індекс розвитку е-урядування в Україні знизився, і хоча це можна пояснити несприятливою внутрішньою та зовнішньою економічною ситуацією, на думку розробників дослідження E-Government Development Index, розвиток елементів е-урядування визначається наявністю багатьох суб'єктивних факторів: цілеспрямованості політики уряду в сфері ІКТ і е-урядування; сильної політичної волі, яка надає підтримку «клієнтоцентричній» (сконцентрованої на потребах споживачів) моделі обслуговування; міцності інституційної структури держуправління та держслужби [16].

Не можна не визнати, що в Україні відбуваються позитивні зміни щодо розвитку е-урядування. Свідченням цього є: низка прийнятих законодавчих актів («Про доступ до публічної інформації», «Про електронні довірчі послуги»; «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні до 2020 р.» та ін.), що регулюють сферу інформаційних відносин держави з громадянами; значна кількість офіційних порталів та веб-сайтів органів державної влади та місцевого самоврядування (Урядовий портал, Національний портал відкритих даних; Єдиний державний портал адміністративних послуг та ін.); модернізація публічних послуг, відкриття ЦНАПів (на 01.07.2019 – 796 центрів) [14]; створення електронних реєстрів та баз даних (на 01.01.2020 – 146 відкритих баз даних [7]).

У 2018 році до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ – державна телекомунікаційна система, призначена для ведення діловодства в електронній формі із застосуванням електронного цифрового підпису та/або електронної печатки, а також організації міжвідомчого моніторингу за станом виконання управлінських рішень; обмін інформацією в системі взаємодії здійснюється через Інтернет [11]) було підключено 193 органи влади, установи та організації. Станом на 30.11.2019 до СЕВ ОБВ приєднанні 899 органів влади, установ та організацій з типом підключення веб-доступ. Щоденно в системі пересилається

близько 5400 електронних документів [2]. Протягом 2020 року до СЕВ ОБВ підключатимуться нові абоненти, у тому числі – це новостворені об'єднані територіальні громади, ЦНАПи та ін.

Таким чином, перехід до застосування технологій е-урядування відбувається в усіх напрямках взаємодії органів влади, бізнесу та громадськості.

Доречно навести одну з моделей е-урядування, за якою у функціональній діяльності електронного уряду можна виділити чотири складові:

- G2G (government to government), *уряд для уряду*: сектор електронної взаємодії між органами влади. Включає організацію роботи електронного документообігу та обмін даними між владними електронними реєстрами на основі принципу уніфікації, взаємозамінності та сумісності (т. зв. принципи інтероперабельності);

- G2C (government to citizens), *уряд для громадян*: сектор електронної взаємодії між органами публічної влади та громадянами з метою надання громадянам якісних та своєчасних публічних послуг, участі громадян у формуванні державної політики та виборчому процесі, оцінюванні та контролі діяльності органів публічної влади та ін. Розвиток сектору G2C дає можливість перейти на якісно новий рівень спілкування держави та громадян – доступ до електронних адміністративних послуг в режимі 24/7/365;

- G2B (government to business), *уряд для бізнесу*: сектор електронної взаємодії між органами публічної влади та суб'єктами господарювання з метою підтримки та розвитку бізнесу за допомогою ІКТ через надання адміністративних та інших послуг, участі бізнесу у реалізації державної політики та програм;

- G2E (government-to-employees), *уряд для державних службовців*: електронне урядування є ефективним способом для забезпечення електронного навчання для співробітників, способом онлайн-взаємодії через засоби комунікації між державними органами та їхніми співробітниками у тому числі за допомогою електронного документообігу [3, с. 30; 16].

На думку В. О. Коновала, основу е-урядування, складають такі три ключові області: електронна адміністрація, електронні послуги та електронна демократія. Вчений зазначає, що *електронна адміністрація* відповідає в основному за всі адміністративні та експлуатаційні процеси влади, в яких використовуються ІКТ, включаючи повсякденні офісні завдання і основні управлінські функції. При цьому особливе значення має автоматизація документообігу та запровадження електронного архіву [4, с. 56-57].

Складові е-урядування «уряд для уряду» та «уряд для державних службовців» створюють умови для розширення можливостей своїх співробітників щодо виконання адміністративних процесів із використанням ІКТ, у тому числі пов'язаних із електронним документообігом.

Згідно з Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» *електронний документообіг* (обіг електронних документів) – це сукупність процесів створення, опрацювання, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності і в разі необхідності – з підтвердженням факту одержання таких документів [9]. Під поняттям «електронний документ» відповідно до цього ж закону, розуміється документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [9]. Через електронні документи між різними суб'єктами (відомствами, працівниками) під час виконання ними відповідних функцій реалізується електронна взаємодія, інформування тощо. Документи використовуються як спосіб і засіб реалізації управлінських функцій.

Електронний документообіг як процес передачі, прийняття, зберігання інформації у вигляді документів на електронних носіях зумовлює новий формат роботи органів влади, установ та організацій. Адже електронний документообіг сприяє підвищенню оперативності та ефективності у вирішенні поставлених задач у розрізі роботи із документами за рахунок прискорення та оптимізації внутрішніх процесів діловодства, посилення виконавської дисципліни та відповідного поточного контролю за нею, зміцнення інформаційно-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень, підвищення відкритості та прозорості діяльності цих органів. Крім того, при роботі з електронними документами, працівники економлять час та папір, оперативно передають інформацію одночасно кільком адресатам, здійснюють швидкий пошук та отримання інформації.

З метою повноцінного переведення роботи органів виконавчої влади в електронну форму прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності», яка набула чинності 7 березня 2018 року. Постанова визначає електронну форму діловодства як основну для установ і підприємств державного сектору. Постановою передбачено, що єдиною допустимою формою юридично значимої взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі та основною формою взаємодії органів виконавчої влади між собою є СЕВ ОБВ. Користувачами системи взаємодії, крім органів влади, можуть бути також організації, установи та підприємства незалежно від форми власності, які підключилися до неї в установленому порядку.

Подібні акти спрощують операції, пов'язані з обміном необхідними документами сприяють впровадженню таких систем в подальший розвиток відносин між цими структурами. Згідно даних Держінформресурсу до СЕО ОБВ версія 2.0 ВЕБ-доступ станом на 03.02.2020 підключено 960 організацій. Для

розвитку міжвідомчого електронного документообігу створено перелік протестованих систем електронного документообігу (СЕД), до якого включено 25 СЕД, інтеграційна взаємодія яких із СЕВ ОБВ є регламентованою [11].

Згідно із Законом України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо вдосконалення електронної форми документообігу у Верховній Раді України», який вступив у дію 04.02.2020 р., з 4 лютого до 1 вересня 2020 року триватиме перехідний період, протягом якого буде діяти як паперова, так і електронна форма законодавчого процесу. Після чого парламент перейде на електронний документообіг. Передбачається, що у Верховній Раді України буде діяти єдина автоматизована система і база даних нормативно-правової інформації «Законодавство України». Щодо українського уряду, то за словами Міністра Кабінету Міністрів України Д. Дубілета, він повністю перейде на електронний документообіг до кінця першого півріччя 2020 року [12].

Демократичні основи життя сучасного суспільства ґрунтуються на сполученні заходів щодо впровадження ІКТ в політичне управління, основою якого є *електронна демократія* як форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування ІКТ в демократичних процесах [10].

Головна мета електронної демократії – це створення можливостей бути почутим для тих, хто зазвичай не бере участі у процесах творення політики. Ключову роль у функціонуванні е-демократії в Україні відіграють сайти центральних органів влади та місцевого самоврядування, які виконують функцію інформування суспільства про діяльність органів влади, спрощують доступ громадян до відкритих даних та системи державних послуг. На місцевому рівні е-демократія представлена передусім сайтами місцевих рад, а також низкою спеціалізованих сервісів [6].

Важливими складовими е-демократії в Україні є доступ до публічної інформації та безпосередня участь громадян в управлінському процесі. Кожен громадянин може звертатись до влади із питаннями, пропозиціями, заявами та скаргами, брати участь в обговоренні законопроектів та ухвалених рішень. До найважливіших інструментів е-демократії, якими громадяни України можуть скористатися, належать електронні петиції (запроваджено з 2015 р.); е-декларації (запроваджено з 2016 р.); портали відкритих даних та ін.

Ряд законодавчих актів визначають порядок здійснення та забезпечення права доступу громадян до публічної інформації (ЗУ «Про інформацію», ЗУ «Про доступ до публічної інформації», Указ Президента «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» та ін.). Водночас вважаємо, що для подальшого розвитку е-демократії важливим є прийняття в Україні законопроектів «Про публічні консультації» та «Про всеукраїнський референдум».

Оскільки, відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги» *електронна послуга* – це будь-яка послуга, що надається через інформаційно-телекомунікаційну систему [8]. Тому, ефективний розвиток е-урядування в Україні повинен включати виявлення та вивчення інтересів споживачів послуг електронного уряду.

Електронні послуги, як зазначає В. О. Коновал, характеризуються забезпеченням публічними послугами громадян та інших цільових аудиторій, на основі використання ІКТ. Електронні послуги складаються з інформаційних, комунікаційних і транзакційних послуг, наданих в різних сферах суспільної діяльності, таких як охорона здоров'я, соціальне забезпечення, освіта тощо [4, с. 58].

Користування електронними послугами є зручним для громадян та бізнесу. Адже оформити послугу з домашнього чи робочого комп'ютера значно швидше, ніж особисто відвідувати державні установи та вручну оформлювати документи. Також, електронні послуги сприяють мінімізації корупції, оскільки нівелюють потребу в особистому контакті громадян та бізнесу з чиновниками.

Повний перелік державних е-послуг, які пропонуються для громадян та бізнесу в Україні, розміщено на Урядовому порталі у розділі «Електронні послуги». Наразі держава переводить в електронний формат послуги, які є найбільш затребуваними у суспільстві. На даний час доступні у режимі онлайн послуги: у сферах безпеки та суду, соціальній, будівельній, транспортній сферах, а також послуги для бізнесу та автовласників. В рамках програми «Держава у смартфоні» у лютому 2020 року презентований додаток державних онлайн-послуг «Дія», який об'єднує в єдиному електронному вікні всі послуги, які надає держава громадянам і бізнесу, зробивши максимум процесів електронними та автоматичними. Упродовж наступних трьох років уряд планує оцифрувати всі державні послуги.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. З означених вищенаведених позицій показано, що е-урядування є більш ніж веб-сайт уряду в Інтернеті, або перетворення уряду у більш доступний, ефективний і підзвітний своїм громадянам орган, це – реалізація, підтримка та спрощення процесів інформаційних зв'язків на державному та місцевому рівнях, між органами влади та громадянами, органами влади та бізнесом, всередині самих органів влади між службовцями. Також, окреслено основні досягнення та позитивні зміни щодо розвитку е-урядування, зокрема: прийняття низки нормативно-правових актів, створення офіційних порталів, веб-сайтів органів державної влади та місцевого самоврядування, відкриття ЦНАПів, модернізація та розширення електронних послуг.

З'ясовано, що потребують вирішення проблеми, пов'язані із впровадженням електронного документообігу – одного з елементів системи е-урядування, що забезпечує електронну взаємодію держави та суспільства – це, насамперед, значні фінансові ресурси для технічного та технологічного оснащення органів влади (передусім, виконавчих комітетів сільських, селищних рад та виконавчих апаратів районних рад), а також підвищення рівня комп'ютерної грамотності та інформаційної культури державних службовців. Важливим є врегулювання питання щодо передавання до державних архівів та тривалого зберігання електронних документів.

Для подальшого розвитку е-демократії необхідним є постійне удосконалення нормативно-правової бази, шляхом прийняття у якості законів України ряду законопроектів, зокрема «Про публічні консультації», «Про всеукраїнський референдум».

Для створення повноцінної системи надання електронних послуг населенню, в Україні необхідно провести низку якісних змін щодо інформаційної інфраструктури та забезпечити: широкосмуговий доступ до мережі Інтернет; автоматичне надання послуг громадянам без втручання чиновника; підвищення рівня цифрової обізнаності громадян.

Для сучасного розвитку е-урядування в Україні характерні такі тенденції: розширення доступу громадськості до інформації про діяльність органів влади; можливості громадян брати участь в реалізації державної політики та одержувати адміністративні послуги через Інтернет; забезпечення безперервного і оперативного обміну інформаційними ресурсами між органами влади.

Перспективними напрямками для подальшого розвитку е-урядування в Україні є вдосконалення інституційного середовища для ефективного управління розвитком електронного урядування на основі нормативно-правового регулювання та ефективних механізмів громадського контролю. Також, подальших розвідок потребують питання впровадження хмарних технологій у роботу органів влади, установ та організацій, що надасть можливість спростити управління документами у хмарі, забезпечить більшу ефективність та прозорість їх діяльності.

Список літератури.

1. Берназюк О. О. Електронне урядування як особлива форма публічного управління: поняття та проблеми запровадження. *Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Серія Право.* 2019. Вип. 55. Том 2. С. 32–35.
2. Е-урядування – ключ до реформ в Україні / Державне агентство з питань електронного урядування відвідувало про досягнення та плани електронного урядування. // Galinfo. 2019. 30 січ. URL : https://galinfo.com.ua/articles/euryaduvannya_klyuch_do_reform_v_ukraini_307023.html
3. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ, 2017. Ч. 1: Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії / [В. Я. Малиновський, Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко]. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 70 с.
4. Коновал В. О. Організаційно-правові механізми державного управління електронним урядуванням на місцевому рівні на прикладі територіальної громади міста Києва: дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 – механізми державного управління. Київ : Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України, 2018. 330 с.
5. Лойко Л. І., Хочь І. Х. Інструменти, механізми та еволюція електронного урядування // *Правова держава.* 2010. Вип. 21. С. 471–476.
6. Махначова Н. М. Е-демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства та ефективного партнерства в публічній сфері // *Державне управління : удосконалення та розвиток.* 2018. № 10. URL : http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/25.pdf.
7. Перелік відкритих баз даних / Офіційне вид. ДФСУ. URL : <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100010501-perelik-vidkritikh-baz-danikh>
8. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2155-VIII / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
9. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 трав. 2003 р 851-IV / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
10. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження КМУ від 20 верес. 2017 р. № 649-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/250287124>.
11. Система електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ). URL : <http://dir.gov.ua/sistema-elektronnoyi-vzaemodiyi-organ/>
12. У всьому Кабміні електронний документообіг повністю почне працювати до 1 липня. URL : <https://ua.interfax.com.ua/news/general/639124.html>.
13. Україна в міжнародних рейтингах // E-UKRAINE : портал розвитку ІКТ та е-урядування. URL : <https://eukraine.org.ua/ua/news/ukrayina-v-mizhnarodnih-rejtingah>.
14. ЦНАПи для громадян та бізнесу // Єдиний державний портал адміністративних послуг. URL : <https://my.gov.ua/info/news/207/details>.

15. Velamala Ranga Rao Improving Government to Employee (G2E) Services through Mobile Technology – A Survey (2017) // *International Journal of Computer Applications* (0975 – 8887) Vol. 168. No. 6, June 2017 p. 35. URL : <https://www.ijcaonline.org/archives/volume168/number6/rao-2017-ijca-914472.pdf>
16. UN global e-government survey 2014 (2014) : E-government for the future we want // E-government survey. UN. N. Y., 2014. 284 p. 35 URL : https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf.
17. UN global e-government survey 2016: E-government in support of sustainable development // E-government survey/ UN. N. Y., 2016. 242 p. URL : <http://workspace/unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>.

References.

1. Bernaziuk, O. O. (2019), “E-Governance as a special form of public administration: concepts and problems of implementation”, *Naukovy visnyk Uzhhorod. nats. un-tu. Seriya Pravo*, Vol. 55, pp. 32–35.
2. Galinfo (2019), “E-Governance – the key to reform in Ukraine”, [Online], available at: https://galinfo.tsom.ua/artitsles/euriaduvannia_kliuch_do_reform_v_ukraini_307023.html (Accessed 2 February 2020).
3. Malynovskiy, V. Ya. Hrytsiak, N. V. and Semenchenko, A. I. (2017), *Elektronne uriaduvannia ta elektronna demokratsiia [E-Governance and e-democracy]*, FOP Moskalenko O. M., Kyiv, Ukraine.
4. Konoval, V. O. (2017), “The organizational governance mechanisms of e-governance at the local level by the example of the territorial community of Kyiv” Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Institute training State employment service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
5. Lojko, L. I. and Khoch', I. Kh. (2010), “Tools, mechanisms and evolution of E-Governance”, *Pravova derzhava*, Vol. 21, pp. 471–476.
6. Makhnachova, N. M. (2018), “E-democracy as a tool for the development of civil society and effective partnerships in the public sphere”, *Derzhavne upravlinnia : udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], Vol. 10, available at: http://vvv.dy.nayka.tsom.ua/pdf/10_2018/25.pdf (Accessed 10 January 2020).
7. The official site of Official publication of the State Fiscal Service of Ukraine (2019), “The list of open databases”, available at: <http://vvv.visnuk.tsom.ua/uk/nevs/100010501-perelik-vidkritikh-baz-danikh> (Accessed 12 January 2020).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On electronic trust services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/2155-19> (Accessed 3 January 2020).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On electronic documents and electronic circulation of documents”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/851-15> (Accessed 11 January 2020).
10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), “On approval of the concept of e-governance in Ukraine”, available at: <https://vvv.kmu.gov.ua/npas/250287124> (Accessed 12 January 2020).
11. The official site of State Enterprise “State Center for Information Resources of Ukraine” (2019), “The system of electronic interaction of executive authorities”, available at: <http://dir.gov.ua/sistema-elektronnoyi-vzaiemodiyi-organ/> (Accessed 2 February 2020).
12. The official site of News agency “Interfax-Ukraine” (2020), “Cabinet over the electronic document is fully begin work before 1 July”, available at: <https://ua.interfakh.tsom.ua/nevs/general/639124.html> (Accessed 6 February 2020).
13. The official site of Portal development of ICT and e- governance (2019), “Ukraine in the international rankings”, available at: <https://eukraine.org.ua/ua/news/ukrayina-v-mizhnarodnih-rejtingah> (Accessed 12 January 2020).
14. The official site of United State Portal Administrative Services (2019), “The centers of administrative services for citizens and businesses”, available at: <https://my.gov.ua/info/nevs/207/details> (Accessed 10 December 2019).
15. Velamala, R. R. (2017), “Improving Government to Employee (G2E) Services through Mobile Technology – A Survey”, *International Journal of Computer Applications* (0975 – 8887), [Online], Vol. 168, pp. 35, available at: <https://www.ijcaonline.org/archives/volume168/number6/rao-2017-ijca-914472.pdf> (Accessed 22 December 2019).
16. UN (2014), “UN global e-government survey 2014: E-government for the future we want”, *E-government survey*, Vol. 284, pp. 35, available at: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf (Accessed 20 December 2019).
17. UN (2016), “UN global e-government survey 2016: E-government in support of sustainable development”, *E-government survey* Vol. 321, pp. 242, available at: <http://workspace/unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf> (Accessed 20 December 2019).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>